

Από τη μια κρίση στην άλλη

Πηγή: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Σελ.: 1,15 Ημερομηνία έκδοσης: 15-03-2020
Επιφάνεια: 513.31 cm² Αρθρογράφος: Κυκλοφορία: 14860
Θέματα: IOBE

Άρθρο του γενικού διευθυντή
του IOBE, Νίκου Βέττα

Σελ. 15

ΑΠΟΨΗ

Από τη μια κρίση στην άλλη

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Λίγο περισσότερο από δέκα χρόνια πριν, η κρίση που ξεκίνησε στις χρηματιστηριακές αγορές της Αμερικής, έπληξε τους περισσότερους αδύναμους κρίκους της Ευρώζωνης και αποδιοργάνωσε πλήρως την ελληνική οικονομία. Σήμερα, μια κρίση επιδημίας που ξεκίνησε στην Ασία και εξαπλώνεται παγκόσμια απειλεί να αποσταθεροποιήσει και πάλι την οικονομία μιας περισσότερο και από τη διεθνή. Οι κίνδυνοι από τη νέα κρίση ίσως δεν είναι άμεσοι, καθώς ούτε η ελληνική οικονομία ούτε οι ευρωπαϊκοί θεσμοί βρίσκονται στην ίδια κατάσταση όπως πριν από δέκα χρόνια. Είναι όμως πολύ σημαντικοί γιατί μπορεί να εκτρέψουν την οικονομία από μια πορεία ανάπτυξης.

Κατά τη δεκαετία της κρίσης χρειάστηκαν τρία προγράμματα προσαρμογής και επήλθε βαθιά ύφεση. Κεντρικές ανισορροπίες διορθώθηκαν και πρόοδος καταγράφηκε σε επιμέρους τομείς, όμως η βασική δομή της οικονομίας δεν άλλαξε. Η οικονομία ωφελήθηκε τα τελευταία χρόνια από την ενίσχυση του τουρισμού που ακολούθησε τη διε-

Ο μετασχηματισμός της οικονομίας τα επόμενα χρόνια, αλλά με προσπάθειες που θα αρχίσουν άμεσα, είναι απόλυτη προτεραιότητα.

θνή ανάκαμψη. Στις εξαγωγές αγαθών υπήρξε επίσης άνοδος. Όμως, η ποσοτική και ποιοτική ανάπτυξη στον τουρισμό ήταν ασθενέστερη από ό,τι σε ανταγωνιστικές χώρες, ενώ το ισοζύγιο αγαθών παραμένει ελλειμματικό. Το κόστος χρηματοδότησης μειώθηκε σημαντικά, αλλά με μεγάλη καθυστέρηση. Τελικά, η μεγέθυνση της οικονομίας διεθνώς ευνόησε την πορεία της δικής μας αργότερα και λιγότερο από άλλες μικρές οικονομίες. Η καθυστέρηση στη διαχείριση της κρίσης και η μικρή μόνο επιτυχία σε πολλές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες άφησαν ένα πολύ στενό παράθυρο ευκαιρίας ανάκαμψης μέχρι να εμφανισθεί και μια επόμενη κρίση.

Αποδεικνύεται και από τις τρέχουσες εξελίξεις πως η ελληνική οικονομία

έχει ακόμη διακριτές αδυναμίες και δεν έχει κερδίσει αποφασιστικά την εμπιστοσύνη των αγορών. Ο συνδυασμός της υγειονομικής κρίσης, μεταναστευτικών και προσφυγικών πιέσεων, γεωπολιτικών εντάσεων και ισχυρής επιβράδυνσης της παγκόσμιας οικονομίας μπορεί να είναι ιδιαίτερα επώδυνος για μια οικονομία που οφείλει να αυξήσει συστηματικά τις εξαγωγές και τις επενδύσεις. Αν και η χρηματοδότηση της χώρας δεν είναι σε κίνδυνο, η επίπτωση στους ρυθμούς μεγέθυνσης φέτος μπορεί να είναι βαριά και θα απαιτήσει προσαρμογές του μείγματος δημοσιονομικής πολιτικής και εγρήγορση γενικότερα.

Θεωρώντας συνολικά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η οικονομία μας τείνει να ευνοείται από τον θετικό κύκλο της παγκόσμιας, όσο αυτός εξελίσσεται, αλλά λιγότερο από άλλες μικρές οικονομίες και δεν τον εκμεταλλεύεται για να κατακτήσει στρατηγικές θέσεις στον διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Στον αρνητικό κύκλο, η οικονομία μας πλήττεται περισσότερο από άλλες καθώς, με ασθενέστερη παραγωγική βάση, οι προσδοκίες εκτροχιάζονται ευκολότερα. Η υγειονομική

κρίση αργά ή γρήγορα θα περάσει και πολλοί δείκτες θα ανακάμψουν έντονα. Είναι όμως κρίσιμο η ελληνική οικονομία να διανύσει το επόμενο διάστημα με το μικρότερο δυνατό κόστος, όπως και να προετοιμαστεί για να διεκδικήσει μερίδιο στην παγκόσμια ανάπτυξη.

Ασφαλώς, η οικονομική πολιτική πρέπει πρώτα, στους επόμενους μήνες, να υποστηρίξει την προσπάθεια άμβλυνσης του υγειονομικού προβλήματος και της αντιμετώπισης των συνεπειών του. Διαφορετικά, οι δαπάνες υγείας στη χώρα δεν ήταν χαμηλές, υπήρχαν περισσότεροι γιατροί και υψηλότερη φαρμακευτική δαπάνη από ό,τι στις περισσότερες, όμως η χαμηλή αποτελεσματικότητα του συστήματος δεν είχε μόνο μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις αλλά και σε στιγμές κρίσης. Στα σχολεία και στα πανεπιστήμια έχουμε από τους υψηλότερους αριθμούς εκπαιδευτικών, όμως στις ψηφιακές υποδομές υπάρχει μεγάλο έλλειμμα. Θα απαιτηθούν δημόσιες δαπάνες αλλά και στρατηγικό σχέδιο. Ενώ, όμως, στους επόμενους μήνες η οικονομική πολιτική θα πρέπει να

αντιμετωπίσει το κόστος της νέας κρίσης, πρέπει να προετοιμάζει και μια νέα αφετηρία.

Η σημερινή συγκυρία καθιστά προφανές πως ο μετασχηματισμός της οικονομίας τα επόμενα χρόνια, αλλά με προσπάθειες που θα αρχίσουν άμεσα και συστηματικά, δεν είναι πολυτέλεια αλλά απόλυτη προτεραιότητα. Με χαμηλή παραγωγικότητα, αναποτελεσματικό δημόσιο τομέα, και αδύναμη θέση στις διεθνείς αλυσίδες αξίας, η μοίρα της χώρας θα είναι η οικονομική επιβίωση της να εξαρτάται από το διεθνές περιβάλλον, που δεν θα είναι όμως πάντα ευνοϊκό. Αντίθετα, μια συστηματική πορεία δομικών τομών, που θα εκμεταλλεύεται και τις αλλαγές στον διεθνή καταμερισμό της εργασίας, μπορεί να θέσει τη χώρα σε ισχυρά θετική τροχιά. Οι αποστάσεις στον παγκόσμιο χάρτη έχουν μικρύνει, με κάθε τρόπο, και μόνο οικονομίες που θα διαβάζουν σωστά τις εξελίξεις θα αναπτύσσονται, καθώς θα προσελεύονται ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετούς κρίσης, οι φωνές όσων ισχυρίζονταν πως αυτή πρέπει να γίνει ευκαιρία

αλλαγών είχαν μικρότερο βάρος από τη θέση πως αργά ή γρήγορα η κατάσταση θα βελτιωθεί μέσω του διεθνούς κλίματος, τα κρέπ θα αποτελούν πρόβλημα άλλων και γενικότερα πως δεν υπάρχει λόγος για πραγματικές αλλαγές. Με τη λήξη των προγραμμάτων ισχυροποιήθηκε η προσδοκία θετικών εξελίξεων στη βάση του μειωμένου κόστους χρήματος διεθνώς και της πορείας στην Ευρώπη, χωρίς ευρύτερη κατανόηση ότι δομικές αλλαγές θα είναι αναγκαίες. Όμως πλέον, μια πορεία προσαρμογής στον δημόσιο τομέα και στις επιχειρήσεις καθίσταται επιτακτική. Είναι πιο σαφές ότι οι εξαγωγές και οι επενδύσεις που είναι απολύτως απαραίτητες για την ανάπτυξη της χώρας, δεν θα έρθουν αυτόματα αλλά μόνο έπειτα από σημαντικές δομικές τομές. Η μειωμένη ορατότητα που συνοδεύει τη νέα κρίση δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίστηκε αυτή της προηγούμενης δεκαετίας, με φόβο και χωρίς διάθεση για πραγματικές και άμεσες αλλαγές.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.